

Bij invallende kou wordt de Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys, 1830 eerder inactief dan de Kleine korfslak *Vertigo pusilla* O.F. Müller, 1774

C.M. (Tello) Neckheim

At incoming cold *Vertigo angustior* Jeffreys, 1830 sooner becomes inactive than *Vertigo pusilla* O.F. Müller, 1774

Summary. The author observed that *Vertigo angustior* is no longer active when temperatures in autumn get below 10 °C. By contrast, at that time *Vertigo pusilla* was still actively crawling around.

Waarneming bij de Verbrande Panweg

Tijdens een excursie op 5 november 2012 naar een historisch bekende vindplaats van de Nauwe korfslak *Vertigo angustior* langs de Verbrande Panweg (Noordhollands Duinreservaat, Bergen, bij 't Woud) waren zeven personen (allen ecologen werkzaam bij Royal Haskoning DHV) actief aan het zoeken naar korfslakjes en in het bijzonder naar de Nauwe korfslak (Fig. 1). Het doel was om de Nauwe korfslak in het veld te leren onderscheiden van de Kleine korfslak. Pas na een uur werd er één levende Nauwe korfslak gevonden terwijl er al tientallen exemplaren van de Kleine korfslak waren waargenomen. De gevonden Nauwe korfslak zat diep verscholen in een holle boomstomp en had de opening van het huisje gesloten met een vliesje van opgedroogd slijm. De Kleine korfslak werd wel kruiwend waargenomen en had blijkbaar geen last van de lage temperatuur. De temperatuur was in de dagen daarvoor al enige tijd onder de 10 °C geweest en op de dag van de excursie was de temperatuur ongeveer 8 °C (tabel 1). Voor de Nauwe korfslak is het zich terugtrekken in een holle boomstomp waarschijnlijk een poging om de winter te overleven. De Bruyne (2002) geeft aan dat de meeste Nauwe korfslakken de winter echter niet overleven. Een conclusie uit deze waarneming zou kunnen zijn dat Nauwe korfslak sneller beschutting zoekt tijdens lage temperaturen dan de Kleine korfslak. Alle soorten slakken gevonden op deze locatie staan in tabel 2.

Geraadpleegde bron:

BRUYNE, R.H. DE (2002): De Nauwe korfslak *Vertigo angustior* in Nederland (Mollusca: Gastropoda). – Nederlandse faunistische mededelingen 16: 11-20.

Adres van de auteur:
cmneckheim@kpnmail.nl

Fig. 1. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* in het Noord-Hollands duinreservaat. Foto: Tello Neckheim

Tabel 1. Temperatuur op 05-11-2012 (Wijk aan Zee)

Gemiddelde	8.2 °C
Maximum	10.3 °C
Minimum	5.5 °C

Tabel 2. Soorten slakken van het Noordhollands Duinreservaat (NHD): Bergen, Verbrande Panweg, 05-11-2012

Agaathoren	<i>Cochlicopa spec.</i>	1 juv.	levend
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	5	levend
Gladde tolslak	<i>Euconulus fulvus</i>	2	levend
Grote aardslak	<i>Limax maximus</i>	1 juv.	levend
Look-glansslak	<i>Oxychillus alliarius</i>	1	levend
Dwergpuntje	<i>Punctum pygmaeum</i>	2	levend
Nauwe korfslak	<i>Vertigo angustior</i>	1	levend
Kleine korfslak	<i>Vertigo pusilla</i>	25	levend

De Dellewal in West-Terschelling: een eldorado voor invasieve slakken

Henk K. Mienis

The Dellewal in West-Terschelling: an eldorado for invasive snails

Summary. Large numbers of five invasive land snail species were observed crawling around at the Dellewal in West-Terschelling. Terschelling is an island in the Wadden Sea and is part of the province of Friesland. The snails belonged to the Helicid species *Arianta arbustorum* and *Cepaea nemoralis*, and the Hygromiid species *Candidula intersecta*, *Ceriuella virgata* and *Monacha cantiana*.

Inleiding

Elk jaar wanneer ik in de herfst met verlof ben in Nederland, verblijf ik ook altijd met enkele familieleden één of twee weken op Terschelling. Ofschoon we dan altijd een afdeling huren in een van de laatste boerderijen in Oosterend, bezoeken we elk jaar ook altijd een aantal plaatsen in het westelijk deel van het

eiland. Daaronder bevindt zich stevast de Dellewal in West-Terschelling). Men heeft daar niet alleen een mooi uitzicht op de passantenhaven maar ook over de Waddenzee. Bovendien zit je daar meestal in de luwte van het duin, op een bank omringd door heerlijk geurende duinroosjes.

In de herfst van 2012 bezocht ik de Dellewal tweemaal, namelijk

op 21 september in gezelschap van mijn dochter Dana, die net zo verknocht is aan Terschelling als haar vader, en op 26 september alleen. Op beide dagen had het niet alleen de nacht daarvoor flink geregend, maar ook gedurende beide dagen viel er zo nu en dan een motregentje. Met andere woorden: het was uitgelezen slakkenweer!

Vondsten

We werden niet teleurgesteld. De bank waarop wij op 21 september plaats namen, ongeveer 50 m westelijk van het monument op de Dellewal, moesten we delen met Gewone tuinslakken *Cepaea nemoralis* en merkwaardig genoeg ook met Heesterslakken *Arianta arbustorum*. Beide soorten komen heel algemeen in Nederland voor, maar op Terschelling moeten ze beschouwd worden als invasieve soorten. De Gewone tuinslak heeft zich pas in de laatste 30 jaar vanuit zijn oorspronkelijke bastion in West enorm verspreid, niet alleen over het bewoonde deel van het eiland maar ook in de duinen (Mienis, 2002). Zelfs komt hij nu al heel ver op de zogenaamde Stuifdijk of Scherm op de Boschplaat voor.

De Heesterslak daarentegen was een paar jaar geleden alleen maar bekend van enkele exemplaren van de Dellewal (Mienis, 2007). Dit keer lokaliseerden we op en rond de bank binnen een paar minuten niet minder dan 16 exemplaren. Meestal is het lichaam van de Heesterslak heel donker gekleurd, maar onder de exemplaren die we op de Dellewal aantroffen bleken ook enkele opvallend bleke exemplaren te zitten (fig. 1). De Heesterslak was in zijn voorkomen niet beperkt tot onze bank maar kwam ten minste ook tot 80 m westwaarts voor. In oostwaartse richting zochten we echter vergeefs naar Heesterslakken.

Fig. 1. Heesterslakken *Arianta arbustorum* rondom de bank bij de Dellewal. Foto: Henk Mienis.

Door deze vondst van Heesterslakken hebben we nog wat langer rondgekeken in het lagere gedeelte van de Dellewal, nabij het fietspad. Dat was beslist de moeite waard want vooral westwaarts, dat wil zeggen in de richting van de Willem Barentszkade, werden heel veel Bolle duinslakken *Ceriuella virgata* (fig. 2) gevonden. En hier en daar ook veel Grote karthuiserslakken *Monacha cantiana* (fig. 3), ofschoon die juist meer algemeen voorkwamen naar het oosten. Minder algemeen, maar gelijkmatiger verspreid vonden we hier bovendien de Grofgeribde grasslak *Candidula intersecta*. Deze drie soorten, die alle als invasieve soorten op Terschelling beschouwd moeten worden, werden ook minder algemeen aan weerszijden van de Delle-

Fig. 2. Bolle duinslakken *Ceriuella virgata* aan de zuidwestelijke rand van de Dellewal. Foto: Henk Mienis

walweg gevonden. De Dellewalweg loopt van de Burgemeester Van Heusdenweg naar de achterzijde van de Zeevaartschool Willem Barentsz. Daar had ik deze drie soorten ook in het verleden al aangetroffen (Mienis, 2004, 2006, 2008).

Door het vochtige, regenachtige weer op 21 en 26 september 2012 kropen alle vijf de soorten actief rond en werd het duidelijk dat we hier inderdaad met grote populaties van deze voor Terschelling invasieve soorten te maken hebben. De Dellewal kan dan ook met recht als een eldorado voor invasieve landslakken voor Terschelling bestempeld worden.

Geraadpleegde bronnen:

- MIENIS, H.K. (2002): Vreemdelingen onder de landslakken van Terschelling Deel 5: De Gewone tuinslak. – Rinkelbollen 2002(4): 9-12.
- MIENIS, H.K. (2004): Vreemdelingen onder de landslakken van Terschelling Deel 7: De eerste vondst van de Grofgeribde grasslak. – Rinkelbollen 2004(2): 12-16.
- MIENIS, H.K. (2006): Vreemdelingen onder de landslakken van Terschelling. Deel 11: De Bolle duinslak in West Terschelling. – Rinkelbollen 2006(3): 7-10.
- MIENIS, H.K. (2007): Vreemdelingen onder de landslakken van Terschelling Deel 13 (moet 14 zijn!): Een eerste vondst van de Heesterslak. – Rinkelbollen 2007(3): 2-5.
- MIENIS, H.K. (2008): Vreemdelingen onder de landslakken van Terschelling, deel 15: Aanvullende gegevens betreffende de Grote Karthuiserslak. – Rinkelbollen 2008(1): 12-14.

Adres van de schrijver:
mienis@netzer.org.il

Fig. 2. Grote karthuiserslakken *Monacha cantiana* aan de zuidoostelijke rand van de Dellewal. Foto: Henk Mienis.